

DOCUMENTA HISTORICA 7.
A JATE Történész Diákkör kiadványa

**AZ 1939—40-ES FINN—SZOVJET HÁBORÚ
DOKUMENTUMAI**

Fordította és sajtó alá rendezte:
ENGI ÍMRE

Szeged
1992

DOCUMENTA HISTORICA 7.
A JATE Történeész Diákkör kiadványa

**AZ 1939—40-ES FINN—SZOVJET HÁBORÚ
DOKUMENTUMAI**

Fordította és sajtó alá rendezte:
ENGI IMRE

Szeged
1992

A dokumentumok forrása:
Mazour, Antonale G.: *Finland between East and West*
Princeton 1956, pp. 238—248.
Mannerheim hadparancsa:
vitéz Nagy Iván: *Finnország 1940.*
Magyar—Finn Társaság kiadványa 1940, pp. 75—76.

Lektorálta
PÁNDI LAJOS

Sorozatszerkesztők
NYEMCSOK ATTILA, PÁNDI LAJOS, SZÁNTÓ RICHÁRD, SZÁSZ ERZSÉBET

© JATE TörténeSz Diákkör, 1992
Engi Imre, 1992

HU—ISSN 1216—0954

AZ 1939—40-ES FINN—SZOVJET HÁBORÚ DOKUMENTUMAI

Az itt közölt dokumentumok Kelet-Közép-Európa történelmének egy olyan fejezetéről szólnak, amelyben egy négymilliós kis nemzet sikeresen szőtt bele a nagyhatalmak között zajló játszmába, és a kedvezőtlen körülmények ellenére, óriási áldozatok árán, de megőrizte szuverenitását és területének jó részét.

A Molotov—Ribbentrop-paktum (1939 augusztus 23, illetve szeptember 28) érvényesítését Moszkva szeptember 17-én kezdte el. Lengyelország keleti fele és a balti államok mellett Finnország is része volt a titkos záradéknak, így Helsinkiben megbízottait is Moszkvába kérték „konkrét politikai kérdések” megvitatására.

A tárgyalásokon a balti típusú kölcsönös segítségnyújtási szerződésre vonatkozó első szovjet indítványt hamar elvetették, viszont egy csupán negatív biztonsági garanciákat tartalmazó megneemtámadási szerződés — egyik fél sem csatlakozik a másikat fenyegető koalícióhoz — mindkét fél számára elfogadhatónak látszott. A vita Moszkva területi igényei miatt alakult ki: 1. Hanko kikötőjének bérbévétele haditengerészeti bázis céljára; 2. A Finn öböl szigeteinek — Suursaari, Seiskari, Lavansaari, Tytarsaari, Koivisto —, a Halász-félsziget nyugati részének és a Karéliai-földszoros egy részének, mindösszesen 2761 négyzetkilométer átadása; 3. Az említett területekért cserébe a Szovjetunió átadja Repola és Porajarvi kerületeket, összesen 5529 négyzetkilométert.

A finnek az első pont kivételével hajlottak a feltételek elfogadására. Végül Sztálin is hajlandó volt engedni, Hanko helyett csak három közeli szigetet kért támaszpontnak. Azonban a finnek szempontjából az öböl bejáratát ellenőrző bármilyen idegen támaszpont összeegyeztethetetlen volt az ország szuverenitásával és semlegességével. A Karéliai-földszoroson húzódó új határral kapcsolatban sem jutottak pontos megegyezésre a felek, azonban a kudarc döntő oka Hanko volt.

Mivel az 1939 októberétől (12—16; 23—24; november 2—13) három fordulóban lefolytatott szovjet—finn tárgyalások nem vezettek eredményre, azaz a Szovjetunió nem tudta pusztán diplomáciai nyomásgyakorlással „haltizálni” Finnországot, kénytelen volt más, a világtörténelemben nem egyedülálló módszerhez folyamodni. November 30-án a moszkvai rádió

jelentette, hogy egy ismeretlen finnországi rádióállomás beszámolt a Finn Demokratikus Kormány megalakulásáról, amely a finn nép kommunisták vezette kormánya. Arról nem szólt a híradás, hogy a Vörös Hadsereg csapatai aznap reggel átlépték a finn határt. A következő napon a Szovjetunió kormánya felvette a diplomáciai kapcsolatokat az Otto W. Kuusinen¹ vezette, Terijokiban (ma Zelenogorszk) megalakult kormánnyal (Terijokit a finn határőrök küzdelem nélkül adták fel a harcok első óráiban). December 2-án Kuusinen Moszkvába „érkezett” és aláírta az itt olvasható szerződést. Ezután (4-én) közölte a Pravda, hogy Vörös Hadsereg a finn kormány „kérésére” bevonult Finnországba, de mihelyst a baráti kormány kéri, kivonul onnan.

A második dokumentum a maga nemében páratlan, mert a Népszövetség fennállása alatt ezt az egy kizárási határozatot hozta (1939 december 14-én). Gyors állásfoglalásával — csak két hét telt el az agresszió megindulása óta — ugyan nem tudta megállítani a háborút, de a segítségnyújtási szándék írásba adásával bátorítást adott a finneknek a korabeli diplomáciai közvélemény szerint reménytelen küzdelem folytatásához.

Mindazonáltal a kérdésben nem volt teljes egység a végnapjait élő intézményben (ez lett az utolsó összejövetele a Népszövetségnek). Az elítélők határozottsága egyenesen aránylott a Szovjetuniótól való földrajzi távolsággal, hiszen a potenciális szovjet terjeszkedés irányában fekvő államoknak érdekük volt a jó viszony megőrzése Moszkvával. Irán és Afganisztán képviselője egyszerűen meg sem jelent, a skandináv és a balkáni országok delegátusai a kérdés gyakorlatiasabb megközelítését javasolták, míg a latin-amerikai államok a radikális javaslatok mellé álltak. Így tizenöt helyett tizenhárom tagú, jórészt dél-amerikaiakból álló bizottság vizsgálta az ügyet.

A Közgyűlésben a határozathozatalkor a három skandináv, valamint a Szovjetunióval közvetlenül határos tíz ország tartózkodott a szavazástól. Ezek után került a határozat a Tanács elé. Svédország és Lettország az utolsó pillanatban távoztak, hogy elkerüljék a zavarba hozó szavazást.

---

¹ Otto Willie Kuusinen az 1918-as finn polgárháborúban a vörös finnek egyik vezetője, amiért bukásuk után Moszkvába kell emigrálnia. A Komintern vezetőségi tagjaként Sztálin közvetlen környezetéhez tartozott, így valószínűsíthetően szerepe volt a Téli Háborút megindító döntés meghozatalában.

Görögország, Jugoszlávia és Kína tartózkodott, Finnország és a Szovjetunió nem szavazhatott, így csupán a Tanács hét tagja — Anglia, Franciaország, Belgium, Dél-Afrika, Egyiptom, Bolívia és a Dominikai Köztársaság — voksolt a kizárás mellett.

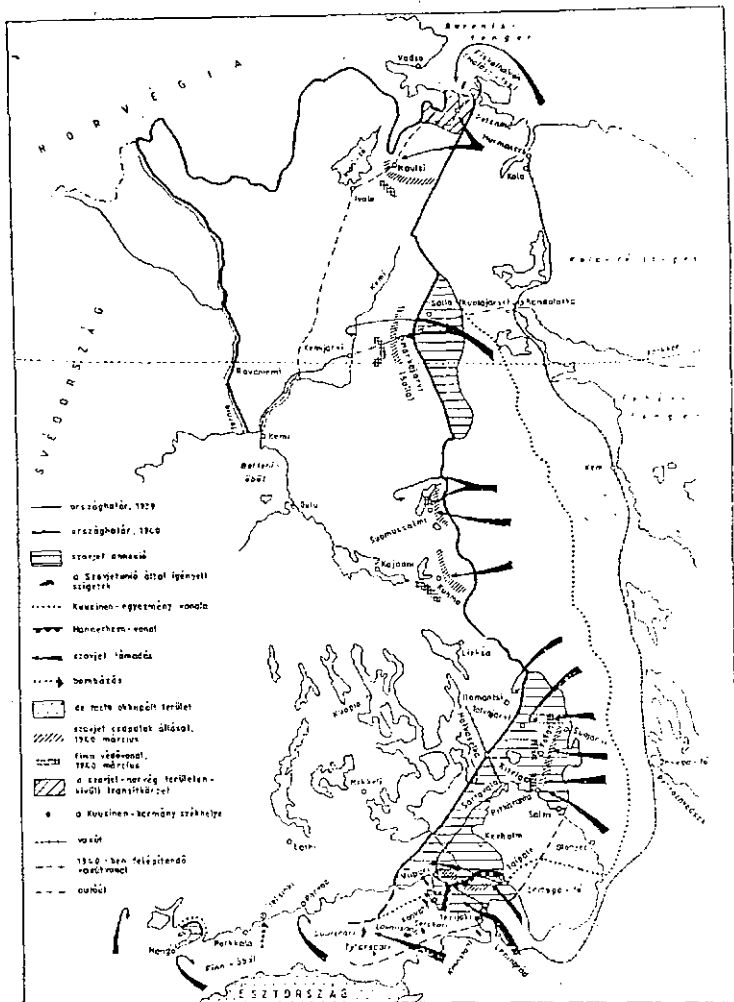
Finnország ekkor nem számíthatott hagyományos támogatójára. Berlin hivatalosan semleges maradt a konfliktusban, egyrészt mert szerződés kötötte Moszkvához — amiben de facto feláldozta Finnországot —, másrészt a nyugati háború befejezéséig nem állt érdekében konfrontálódni keleti szomszédjával. Legfőbb célja Moszkva jóindulatának biztosítása volt, ezért egyrészt Helsinkinek a szovjet követelések elfogadását sugalmazta, másrészt területén Finnországnak szánt olasz és magyar szállítmányokat tartott vissza. Ugyanakkor figyelembe vette azt is, hogy az elhúzódozó háborúban lekötött Szovjetunió ideiglenesen kénytelen félretenni törekvéseit a Balkánon. Viszont a brit—francia expedíciós csapatok készülődése — a német hadipotenciál számára létfontosságú kirunai vasércbányák fenyegetésével — alapvető német érdekeket sértett, így döntő lökést adott az addig csak Raeder által erőltetett „Wilfried” hadművelet megvalósításához.

A népszövetségi határozat után a Szovjetunió folytatta a háborút, bár annak elhúzódasásával kénytelen volt enyhíteni keménységén. A finn tárgyalási kezdeményezésekre még január 25-én is a kiindulási állásponttal reagált Molotov Schulenburgnak, azaz: túl késő, mert Moszkva most már csak az általa elismert terijoki kormánnyal hajlandó tárgyalni. Január 29-én azonban titkos csatornákon keresztül megérkezett Helsinkibe Molotov üzenete: hajlandók előzetes tárgyalásokra. Február hónap így a kalandos körülmények között zajló titkos egyeztetések időszaka lett, melyek nem vezettek eredményre. A fő vitapont — csakúgy mint októberben — továbbra is Hanko kérdése volt. Ismét a harctereké lett a döntő szó. Március 4-én éjjel a Vörös Hadsereg — akárcsak Nagy Péteré 1710 márciusában — a befagyott Finn-öblön keresztül indította meg végső támadását. 7-ére elvágták Viipuri védőit a fővárostól, a frontot több helyen áttörték. A finn hadsereg még ellenállt, de az összeomlás csak napok kérdése volt. A békét az utolsó pillanatig szigorodó feltételek — Kuolajarvi körzetének átadása, valamint a 7. szakasz csak március 8-án került szóba először — ellenére el kellett fogadni. Ugyanakkor a Szovjetunió is hajlott a békére. Erőfölénnyel a feltételeket ugyan megszabhatta abban a reményben, hogy később majd szabadon értelmezi azokat. Azonban a három hónap elteltével a külső feltételek megváltoztak: a versenyfutás Skandináviáért — a Szovjetunió

aktivitásának köszönhetően — már beindult, és komolyan felmerült a lehetősége annak, hogy a brit—francia szövetségesek Németország elleni háborújukat a Szovjetunió megtámadásával kezdik, ürügyül használva Finnország megsegítését. Igaz, London és Párizs nehezen jutott közös nevezőre a kérdésben: a britek egyrészt úgy értékelték, hogy az orosz előretörés Skandináviában elsődlegesen német érdekeket sért, másrészt nem tartották örök életűnek a német—szovjet szövetséget, ezért kerülni akartak minden visszafordíthatatlan és kockázatos lépést. Daladier azonban mindenképpen beavatkozást sürgetett, hiszen a tényleges háború északra terelésével, a német erők dekoncentráálásával tehermentesíteni lehetett volna a francia frontot. A grandiózus francia tervek — támadás Baku és a Kaukázus ellen, partraszállás Petsamóban — és az óvatoskodó brit elképzelések eredményeképpen összeállt egy redukált létszámú expedíciós sereg, mely a tervezett narviki partraszállásra és a vasércmezők birtoklására sem lett volna elegendő. Svédországtól és Norvégiától átvonulási engedélyt semmiképpen sem kaphattak — az utóbbiak német beavatkozástól tartottak —, ennek ellenére behajzásukat csupán az akadályozta meg, hogy Finnország — számolva a következményekkel — nem kérte hivatalosan bevetésüket.

A csatolt térképen jól láthatók a hadműveletek fő irányai, valamint a moszkvai béke területi vonatkozásai. A Ladoga-tótól északra a természeti körülmények nem tették lehetővé összefüggő frontvonal kialakulását, segítve ezzel a finneket, akiknek így csupán a járható utak körzetét kellett védeni. Meg kell említeni, hogy a földszoroson kívül legendásan súlyos harcok színtere volt Suomussalmi környéke is.

Forrás: Köztes-Európa 1763—1992. Térkép-vázlatgyűjtemény.
 Összeállította Pándi Lajos. Szeged, JatePress, 1993.

1. A SZOVJET SZOCIALISTA KÖZTÁRSASÁGOK SZÖVETSÉGE ÉS A FINN DEMOKRATIKUS KORMÁNY KÖZÖTT MEGKÖTÖTT SZERZŐDÉS²

A Szovjetunió Legfelső Tanácsának Elnöksége egyrésztől és a Finn Demokratikus Kormány másrésztől,

meggyőződve, hogy most, amikor a finn nép hősie harca és a Szovjetunió Vörös Hadseregének erőfeszítései alatt felszámolódik annak a háborús uszításnak igazi gyújtópontja, amelyet az imperialista hatalmak kedvéért a korábbi finn plutokrata kormány idézett elő a Szovjetunió határainál, és

mivel a finn nép létrehozta saját demokratikus köztársaságát, amely támaszát teljesen a népből nyeri, eljött az ideje, hogy jó baráti kapcsolatok létesüljenek országaink között, és hogy egyesült erővel védjük meg népeink biztonságát és sérthetlenségét,

tekintettel arra, hogy eljött az idő a finn nép századok óta dédelgetett azon vágyának megvalósítására, hogy Karélia népe újraegyesüljön a rokon finnekkel, egyesítve őket egyetlen finn néppé, és szintén

kívánatos mindkét fél érdekeit kielégítve egy sikeres megoldás elérése a határkérdés rendezését illetően, különös tekintettel Leningrád és Finnország déli partjainak védelmére,

az 1920. október 23-i (régi időszámítás szerint) a nemzeti függetlenség kölcsönös elismerésén és a másik fél ügyeibe való be nem avatkozás elvén nyugvó békeszerződés szellemének és alapelveinek újramegerősítésének céljából, amely szerződés

szükségesnek találta a következő kölcsönös segítségnyújtási szerződés megkötését a Szovjetunió és a Finn Demokratikus Köztársaság között, és ezért meghatalmazottként kinevezték

A Szovjetunió Legfelső Tanácsának Elnöksége nevében:

V. Molotov, a Népbiztosok Tanácsának Elnöke, a Szovjetunió Külügyi Népbiztosai Tanácsának elnöke, a Szovjetunió Külügyi Népbiztos,

---

² Moszkvai rádió adása 1939 december 3, 22:50.

Finnország népe nevében:

O. W. Kuusinen, a Finn Kormány Elnöke és Finnország Külügyi Népbiztosa,

mely képviselők, bemutatva megbízóleveleiket, melyek rendben levőnek találtattak, egyetértettek a következőkben:

AZ ELSŐ SZAKASZ: Szovjet Karéliából csaknem 70.000 négyzetkilométer kiterjedésű területnek a Finn Demokratikus Köztársaság területébe történő bekebelezésére vonatkozik. A határt a már elkészített térképnek megfelelően fogják meghatározni a Szovjetunió és a Finn Demokratikus Köztársaság között. Másrésztől Finnország kinyilvánítja, hogy kész végrehajtani bizonyos határmódosításokat a Karéliai-földszoroson, Leningrádtól észak felé, átengedve egy 3970 négyzetkilométer kiterjedésű területet, amivel kapcsolatban a Szovjetunió kárpótolja Finnországot 120 millió márka összegben a jelenleg a Karéliai-földszoroson a Szovjetunióhoz csatolandó területen található vasúti berendezésekért.

A MÁSODIK SZAKASZ: Finnország kinyilvánítja készségét, hogy:

(a) Átadja a Szovjetuniónak 30 éves periódusra Hanko félszigetét és a körülötte fekvő vizeket délre és keletre öt mérföld, nyugatra és északra három mérföld sugáron belül, valamint délre és keletre számos szigetet az elkészített térképnek megfelelően azért, hogy az oda telepítendő katonai és haditengerészeti bázis olyan helyzetben legyen, Finnország és a Szovjetunió biztonságának garanciájaként, hogy megvédhesse támadástól a Finn-öblöt, amikor a Szovjetunió jogosult lesz a haditengerészeti bázis védelmi felszerelésére, saját költségére joga lesz fenntartani ott pontosan meghatározott nagyságú szárazföldi és légi erőt, melyek maximumát egy külön megegyezés kell, hogy meghatározza.

(b) eladja a Szovjetuniónak a következő szigeteket a Finn-öbölben: Suursaari, Seiskari, Lavansaari, Tytärsaari és a Nagy- és Kis-Koivisto; valamint a Jeges tenger partján lévő Halász- és Keskisaari-félszigetek azon részeit, amelyek Finnországhoz tartoznak, mégpedig mindezeket 300.000 márka egyeztetett árért.

A HARMADIK SZAKASZ: A Szovjetunió és a Finn Demokratikus Köztársaság kötelezik magukat, hogy minden segítséggel, beleértve a katonai segítséget, ellátják egymást, amennyiben bármely európai hatalom finn területen keresztül megtámadja, vagy támadással fenyegeti meg a Szovjetuniót.

A *NEGYEDIK SZAKASZ*ban a felek vállalták, hogy tartózkodnak bármilyen szövetségbe kapcsolódni, vagy részt venni bármilyen koalícióban, amely a másik fél ellen irányul.

Az *ÖTÖDIK SZAKASZ*: A felek egyetértettek abban, hogy hamarosan gazdasági egyezményt kötnek, és hogy a két ország közötti évenkénti árucserét jelentősen az 1927-es szint fölé emelik, amikor is az az addigi legmagasabb volt, nevezetesen 800 millió márka.

A *HATODIK SZAKASZ*ban a Szovjetunió vállalta, hogy könnyű fegyverekkel és más katonai szükségletekkel a Finn Néphadsereget.

A *HETEDIK SZAKASZ*: Tekintettel azokra a záradékokra, amelyek kapcsolódnak a Szovjetunió és a Finn Demokratikus Köztársaság közötti kölcsönös segítségnyújtási kötelezettséghez — 3-tól 5. Szakaszig —, ezen szerződés huszonöt évig érvényes, hozzátevé, hogy ha egy évvel az előírt periódus lejártá előtt egyik vagy másik fél nem tekinti szükségyszerűnek felmondani a szerződésben az adott időszakra vonatkozó végzéseket, ezek a végzések automatikusan további huszonöt éves periódusra érvényesek.

Az *UTOLSÓ SZAKASZ* a szerződés érvénybelépésének dátumához és a ratifikáció módjához kapcsolódott.

E szerződés két eredeti példányban orosz és finn nyelven készült Moszkva városában, 1939 december 2-án.

(aláírva) *O. W. Kuusinen*

(aláírva) *V. Molotov*

2. A NÉPSZÖVETSÉG KÖZGYŰLÉSE ÁLTAL 1939. DECEMBER 14-ÉN ELFOGADOTT HATÁROZAT

A Közgyűlés:

I.

Minthogy, a Finnország ellen elkövetett agresszióval a Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetsége megszegte nemcsak a Finnországgal fennálló különleges egyezményeit, hanem a Népszövetség Alapszerződésének 12. Szakaszát valamint a Párizsi Egyezményt is;

És minthogy, közvetlenül az agresszió elkövetése előtt, törvényes indoklás nélkül felmondta a Finnországgal 1932-ben kötött Megnemtámadási Szerződést, amelynek 1945 végéig hatályban kellett volna maradnia:

Ünnepélyesen elítéli a Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetsége által a Finn Állam ellen elkövetett akciót;

Sürgősen felhívja a Népszövetség összes tagját, hogy biztosítsanak Finnország számára olyan anyagi és humanitárius segítséget, amelyet módjukban áll, és tartózkodjanak minden olyan akciótól, mely gyengítheti Finnország ellenállási erejét;

Felhatalmazza a Főtitkárt, hogy apparátusával nyújtson segítséget a fent említett segítségadás megszervezéséhez;

És hasonlóképpen felhatalmazza a Főtitkárt, hogy a Közgyűlés 1937 október 4-i határozata alapján, a lehetséges együttműködésre való tekintettel konzultáljon a Népszövetségen kívüli államokkal is.

II.

Minthogy a kétszeri meghívás ellenére is a Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetsége a Finnországgal fennálló vita kivizsgálásakor megtagadta a megjelenést a Tanács és a Közgyűlés előtt;

És minthogy ezáltal a Tanácsnak és a Közgyűlésnek az Alapokmány 15. Szakasza végrehajtására vonatkozó kötelezettsége elismerését visszautasítva megsértette a Népszövetség békét és a nemzetek biztonságát szavatoló legalapvetőbb egyezményeinek egyikét:

És minthogy hiába kísérelte meg igazolni a visszautasítást azokkal a kapcsolatokkal, melyeket az állítólagos Kormányzattal létesített, amely sem de jure, sem de facto nem a Finnország népe által intézményei szabad működése révén elismert kormány:

És minthogy a Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetsége nem pusztán megsértette a Népszövetség egyik alapszabályát, hanem saját akciójával az Alapszerződésen kívül helyezte magát;

És minthogy az Alapokmány 16. Szakasza alapján a Tanács illetékes megfontolni, melyek legyenek a következményei ennek a helyzetnek:

Javasolja a Tanácsnak, hogy foglaljon állást a kérdésben.

3. A NÉPSZÖVETSÉG TANÁCSA ÁLTAL 1939. DECEMBER 14-ÉN ELFOGADOTT HATÁROZAT

A Tanács,

Tudomásul véve a Közgyűlés által 1939 december 14-én elfogadott határozatot, megfontolva a Finn Kormány kérését,

1. Csatlakozik a Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetségének a Finn Állam ellen elkövetett akciójának Közgyűlés általi elítéléséhez, és

2. A Közgyűlés határozatában közzétett okokból,

Az Alapszabály 16. Szakaszának 4. paragrafusára alapján,

Megállapítja, hogy akciójával a Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetsége kirekesztette magát a Népszövetségből. Ebből következik, hogy a Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetsége többé nem tagja a Népszövetségnek.

4. BÉKESZERZŐDÉS A FINN KÖZTÁRSASÁG ÉS A SZOVJET SZOCIALISTA KÖZTÁRSASÁGOK SZÖVETSÉGE KÖZÖTT 1940. MÁRCIUS 12.

A Finn Köztársaság Kormánya egyrészről és a Szovjetunió Legfelső Tanácsának Elnöksége másrészről,

A két ország között felmerült ellenségeskedések befejezésének és köztük a tartós békés kapcsolatok létrehozásának céljától vezettetve,

És meggyőződve arról, hogy a kölcsönös biztonság részletes feltételeinek rögzítése, beleértve Leningrád és Murmanszk városainak és a murmanszki vasútnak a biztonságát, megfelel mindkét szerződő fél érdekeinek,

Szükségesnek látták megkötni egy békeszerződést és ezért kinevezték képviselőiknek:

A Finn Köztársaság kormánya:

Risto Ryti, a Finn Köztársaság miniszterelnöke

Juho Kusti Paasikivi követ

Rudolf Walden tábornok, és

Väinö Voionmaa professzor.

A Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetsége Legfelső Tanácsának Elnöksége:

Vjacseszlav Mihajlovics Molotov, a Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetsége Népbiztosok Tanácsának Elnöke, Külügyi Népbiztos,

Andrej Alekszandrovics Zsdanov, a Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetsége Legfelső Tanácsa Elnökségének Tagja,

Alekszander Mihajlovics Vasziljevicskij, dandártábornok.

A fent említett képviselők, miután kicserélték megbízóleveleiket, amelyek megfelelő formában és rendben levőnek találtattak, egyetértettek a következőkben:

1. SZAKASZ

Finnország és az Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetsége között az ellenségeskedések az ezen szerződéshez csatolt jegyzőkönyvben lefektetett eljárás szerint azonnal megszűnnek.

2. SZAKASZ

A nemzeti határ a Finn Köztársaság és az Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetsége között új vonalon halad oly módon, hogy az egész Karéliei-földszoros Viipuri városával és a Viipuri-öböl szigeteivel együtt, a Ladoga-tó nyugati és északi partja Keksholm, Sortavala és Suojarvi városaival, a Finn-öböl számos szigete, a Markajarvitól keletre fekvő terület Kuolajarvi városával, és a Halász- valamint Sredni-félszigetek részei a Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetsége területét képezik az ezen szerződéshez csatolt térkép szerint.

A szerződő hatalmak képviselőiből felállítandó vegyesbizottság fogja elvégezni a határ részletes meghúzását, amely bizottságot a szerződés aláírását követő tíz napon belül kell kinevezni.

3. SZAKASZ

Mindkét szerződő fél vállalja, hogy tartózkodik a másik megtámadásától, és nem hoz létre olyan szövetséget, illetve nem vesz részt olyan koalícióban, amely a másik szerződő fél ellen irányul.

4. SZAKASZ

A Finn Köztársaság hozzájárul ahhoz, hogy — a Szovjetunió által fizetett évi nyolc millió finn márka ellenében — a Szovjetunió harminc évre bérbé vegye a Hanko-fokot és az azt körülvevő vizeket tőle délre és keletre öt mérföld sugárban, az ezen területre eső számos szigettel együtt, a szerződéshez csatolt térkép szerint a célból, hogy a Finn-öböl bejáratát megvédeni képes haditengerészeti bázist hozzon létre; emellett a haditengerészeti bázis megvédése céljából, a Szovjetunió jogosult ott saját költségére fenntartani a szükséges nagyságú légi és szárazföldi fegyveres erőket.

A szerződés ezen szakaszának értelmében a szerződés hatályba lépésétől számított tíz napon belül Finnország kormánya minden katonai erejét visszavonja a Hanko-fokról, amely a hozzátartozó szigetekkel együtt átke-
rül a Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetsége hatáskörébe.

5. SZAKASZ

A Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetsége vállalja, hogy kivonja csapatait a Petsamo-területről, amelyet a Szovjet állam az 1920-as békeszerződés értelmében önként átadott Finnországnak.

Finnország vállalja, hogy — amint az az 1920-as békeszerződésben bennefoglaltatott — az Északi-Jeges-tenger partjait övező vizeken csatahajókat és más fegyveres hajókat nem tart, kivéve a 100 tonnánál kisebb vízkiszorítású hajókat, amelyeket Finnország korlátozás nélkül jogosult tartani, valamint legfeljebb tizenöt hadihajót vagy más fegyveres hajót, melyek közül egyik sem haladhatja meg a 400 tonnát.

Finnország vállalja, hogy — amint az ugyanabban a szerződésben bennefoglaltatott — a nevezett vizeken nem tart tengeralattjárót, illetve felfegyverzett repülőgépet.

Finnország hasonlóképpen vállalja, hogy — amint az ugyanabban a szerződésben bennefoglaltatott — azon a parton nem létesít katonai kikötőt, haditengerészeti bázist vagy haditengerészeti javítóműhelyt nagyobb kapacitással, mint ami a fent említett hajókhoz és fegyverzetükhöz szükséges.

6. SZAKASZ

Ahogy azt az 1920-as szerződés biztosította, a Szovjetunióknak és polgárainak jogában áll szabadon átutazni Norvégiába és vissza a Petsamo-területen keresztül, valamint a Szovjetunió jogosult konzulátust létesíteni ezen a területen.

A Szovjetunióból Norvégiába a Petsamo-területen keresztül szállított áru éppúgy, mint az ugyanazon területen Norvégiából a Szovjetunióba szállított áru mentesül minden vizsgálatról és ellenőrzéstől, kivéve az olyan ellenőrzést, ami az átmenő közlekedés szabályozásához szükséges; nem vehető ki sem vám, sem tranzit, sem egyéb illeték.

A tranzit áruk fent említett ellenőrzése csak az ilyen esetekben a nemzetközi kapcsolatok gyakorlatában szokásos formában megengedett.

A Petsamo-területen keresztül Norvégiába vagy Norvégiából a Szovjetunióba utazó szovjet állampolgárok a Szovjetunió megfelelő hivatalai által kibocsájtott útlevéllel jogosultak szabad tranzit átutazásra.

A gyakorlatban vizsgálva az általános utasításokat, fegyvertelen szovjet repülőgép jogosult a Petsamo-területen keresztül légi szolgálatot fenntartani a Szovjetunió és Norvégia között.

7. SZAKASZ

Finnország kormánya biztosítja a Szovjetunióknak a Svédország és a Szovjetunió közötti áruszállítást, és tekintettel ezen közlekedés legrövidebb vasúti úton történő fejlesztésére, a Szovjetunió és Finnország — mindegyikük a saját területén — szükségesnek tartja azt lehetőleg még az 1940-es évben megépíteni, amely vasút Kantalahti (Kandalaksha) és Kemijarvi városokat fogja összekötni.

8. SZAKASZ

Ezen szerződés hatálybalépésével a szerződő felek közötti gazdasági kapcsolatok helyreállnak, valamint tárgyalásokat kezdenek egy gazdasági megállapodás létrehozása érdekében.

9. SZAKASZ

E békeszerződés aláírásakor azonnal hatályba lép és ezt követően szükséges ratifikálni.

A ratifikációs okmányok cseréje tíz napon belül megtörténik Moszkvában.

E szerződés két eredeti példányban készült, finn és svéd nyelven és oroszul, 1940 márciusának tizenkettedik napján Moszkvában.

Risto Ryti
J. K. Paasikivi
R. Walden
Väinö Voionmaa

V. Molotov
A. Zsdanov
A. Vasziljevskij

5. CSATOLT JEGYZŐKÖNYV A SZOVJET SZOCIALISTA KÖZTÁRSASÁGOK SZÖVETSÉGE ÉS FINNORSZÁG KÖZÖTT 1940. MÁRCIUS 12-ÉN MEGKÖTÖTT BÉKESZERZŐDÉSHEZ

A szerződő felek megerősítik a következő rendelkezést az ellenségeskedések megszüntetésére és a csapatoknak a békeszerződésben megállapított nemzeti határokon belülré történő visszavonására vonatkozólag:

1. 1940 március 13-án leningrádi idő szerint 12-kor délben mindkét oldalon megszűnnek a harci cselekmények.

2. A fegyvernagyvásra kitűzött időponttól fogva az előretolt egységek között egy kilométer mélységű semleges zónát kell létrehozni, ezért az első nap folyamán annak a félnek a csapatait kell visszavonni egy kilométeres mélységbe, mely az új nemzeti határ alapján a másik félhez tartozó területen helyezkedik el.

3. A csapatok visszavonása az új nemzeti határ mögé, illetve másik részről a csapatok előremozgatása a nemzeti határig március 15-én 10 órától kezdődik a határ teljes hosszán a Finn öböltől Lieksáig, majd március 16-án 10 órától Lieksától északra. A visszavonuláskor nem kevesebb mint napi hét kilométert kell megtenni, a másik fél csapatainak pedig oly módon kell előrehaladniuk, hogy a visszavonuló csapatok hátvédje és az előrenyomuló csapatok között legalább hét kilométeres távolság tartandó fenn.

4. Tekintettel a 3. paragrafusra a következő időkorlátok érvényesek a nemzeti határ különböző szektoraiban a visszavonulásra:

(a) A Tuentsajoki folyó felső folyását, Kuolajarvit, Takalát és a Joukamorjarvi-tó keleti partját magába foglaló szektorban 1940 március 20-án 20 órára befejeződik mindkét fél csapatainak a mozgása;

(b) Kuhmoniemi-től délre a Latva-szektorban a csapatmozgások 1940 március 22-én 20 órakor fejeződnek be;

(c) A Lonkavaara, Vartsila és Matkaselka állomások körzetében 1940 március 22-én 20 órakor fejeződnek be a csapatmozgások;

(d) Matkaselka állomásnál a Kointsanlahti-szektorban 1940 március 25-én 20 órakor fejeződnek be a csapatmozgások;

(e) Koitsanlahtinál az Enso állomás szektorában 1940 március 25-én 20 órakor fejeződnek be a csapatmozgások;

(f) Enso állomásnál a Paationsaari-szektorban 1940 március 19-én 20 órakor fejeződnek be a csapatmozgások;

5. 1940 április 10-ig a Vörös Hadsereg csapatainak kivonása a Pet-samo-területről befejeződik.

6. Mindkét fél parancsnoksága vállalja, hogy — amíg folyik a nemzeti határ másik oldalára történő csapatviSSzavonás — a másik félnek átadandó városokban és helységeKben azok sértetlen megőrzéséért megteszi a szükséges intézkedéseket, és megteszi a szükséges lépéseket avégett, hogy a városokat, helységeket, védelmi és gazdasági létesítményeket (hidak, gátak, repülőterek, laktanyák, raktárak, vasúti kapcsolatok, ipari üzemek, távírók, elektromos felszerelések) megvédje a lerombolástól és károkozástól.

7. A területek, helységeK, városok, vagy más, a jegyzőkönyv 6. paragrafusában szereplő tárgyak egyik fél által a másiknak történő átengedésével kapcsolatban esetleg felmerülő minden kérdést a felek képviselői a helyszínen rendeznek, mely célra a parancsnokságok különleges meghatalmazottakat jelölnek ki mindkét hadsereg minden egyes fő közlekedési útvonalára.

8. Egy külön megegyezés alapján, az ellenségeskedések megszűnte után, a lehető legrövidebb időn belül, megtörténik a hadifoglyok cseréje.

1940. március 12.

Risto Ryti

J. K. Paasikivi

R. Walden

Väinö Voionmaa

V. Molotov

A. Zsdanov

A. Vasziljevskij

6. MANNERHEIM TÁBORNAGY UTOLSÓ HADPARANCSA, 1940. MÁRCIUS 13.

— Dicsőséges finn hadsereg katonái! Létrejött a béke országunk és a Szovjetunió között. A béke szigorú. Átengedi a Szovjetunióknak csaknem valamennyi harcteret, amelyet vérünkkel öntöttünk mindazért, ami előttünk drága. Ti nem akartátok a háborút. Benneteket rákényszerítettek a háborúra. Hőstetteitek századokon át ragyogni fognak történelmünk lapjain. Közületek, akik harcolni indultatok, több mint tizenötezer soha nem tér többé vissza tűzhelyéhez. S mily sokan veszítették el közületek örökre munkaképességüket!

De kemény csapásokat is adtatok, s ha most 200.000 ellenség a havon fekvő üveges szemeivel bámulja csillagos egünket, nem ti vagytok a hibások. Ne gyűlöljétek őket, nem akartatok rosszat tenni velük, csak a háború kemény törvénye alatt álltatok. Sok harctéren küzdöttem már, de sohasem láttam olyan katonákat, akik felérnek hozzátok.

— Hőstetteitek kivívták a világ bámulatát. De három és fél hónapos háború után még mindig csaknem egyedül vagyunk. Külföldről mindössze tűzérséggel és repülőgépekkel megerősített két zászlóaljot kaptunk. Ha Svédország és a nyugati hatalmak nem támogattak volna nagylelkűen fegyverekkel és felszereléssel, a harc lehetetlenné vált volna. Sajnos a nyugati nagy hatalmak által megígért értékes segítséget nem lehetett bevárni, mert szomszédaink — aggódva saját sorsukért — nem engedték meg, hogy a csapatok átkeljenek országukon.

— Tizenhathetes véres küzdelem után hadseregünk még mindig legyőzetlen és a belső arcvonal a nők és gyermekek közé halált és rémületet szóró számtalan légi bombázás alatt sem ingott meg. Népünk szenvedéseinek kézzel fogható bizonyítékai a felgyújtott városok és rombadőlt falvak. Nehezünkre esik századokon át megművelt földünket idegen fajnak átengedni, amely más életfelfogásokat és más nemzeti eszményeket vall. Kemény erőfeszítéseket kell tennünk, hogy oltalmazót (sic!) adjunk azoknak, akik elvesztették övéiket, s mint eddig is készen kell lennünk ugyanolyan elszántsággal megvédeni megkissébbített hazánkat, mint érintetlen országunkat.

— Büszkék vagyunk és ezután is teljesítjük történelmi hivatásunkat: *a nyugati civilizáció megvédését, amely századokon át örökségünk.* De ennek az örökségnek az árát az utolsó fillérig meg is fizettük a nyugati országoknak.

Készült a JATE Hallgatói Önkormányzatának támogatásával.

A szövegszerkesztést a JATEPRINT,
a Bölcsészettudományi Kar Kiadványszerkesztősége végezte
WordPerfect 5.1 szövegszerkesztő programmal.

Készítette a JATEPress
6722 Szeged, Petőfi Sándor sugárút 30–34.
Felelős kiadó: Pándi Lajos
Felelős szerkesztő: Szőnyi Etelka
Sokszorosító vezető: Szőgi Lászlóné
Méret: A/5, példányszám: 300, munkaszám: 236/92.

A Documenta Historica eddig megjelent számai:

1. Nyemcsok Attila: AZ 1887-ES FÖLDKÖZI-TENGERI EGYEZMÉNYEK
2. Szász Erzsébet: A TILSITI BÉKE (1807. július 7.)
3. Talleyrand, Charles-Maurice: ÉRTEKEZÉS ANNAK ELŐNYEIRŐL,
HOGY A JELEN KÖRÜLMÉNYEK KÖZÖTT ÚJ GYARMATOKAT
SZEREZZÜNK
4. A SCHÖNBRUNNI BÉKE (1809. október 14.)
5. Edvard Beneš: ZÚZZÁTOK SZÉT AUSZTRIA—MAGYARORSZÁGOT
(A cseh—szlovákok áldozatának történelmi bemutatása)
6. KORAI ANGOLSZÁSZ TÖRVÉNYEK I. A KENTI TÖRVÉNYEK